

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Izhaja vsako sredo.
Cena: Letno Din 32.—, polletno Din 16.—, četrtletno Din 9.—, inozemstvo Din 64.—. Poštno-čekoval račun 10.603.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška cesta 5
Telefon interurban 113.

Cena inseratov: cela stran Din 2000.—, pol strani Din 1000.—, četrt strani Din 500.—, 1/8 strani Din 250.—, 1/16 str. Din 125.—, Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Seja načelstva Kmetijske zveze v Mariboru.

Načelstvo Kmetijske zveze v Mariboru je imelo dne 11. maja ob priliki vinske razstave svojo sejo, ki je bila polnoštevilno obiskana. Seje sta se udeležila tudi dva zastopnika Kmetijske zveze v Ljubljani. Na seji se je razpravljalo predvsem o kuluku, lovskem zakonu, kmetijski zbornici, o trošarini na vino in vinarskih zadrugah, o sadjarstvu in sadjarskih zadrugah, o hmeljarstvu, o obrtniškem zakonu, o preureditvi občin, o davku na sečnjo gozdov, o begu delavskih moči iz dežele v mesto, o zavarovanju delavcev pri kmetijskih strojih, o starostnem zavarovanju kmetijskega ljudstva, o kmetiskem šolstvu in o drugih perečih kmetijskih vprašanjih. O vsaki zadevi so se storiли primerni sklepi, ki se sporočijo na merodajna mesta.

V razgovoru so navzoči kmetje povdarjali nujno potrebo, da se izda nov lovski zakon. Sedanji zakon preveč štiti zajca in druge škodljivce. Kakšno škodo prizadeva zajec zlasti drevju, pa tudi fižolu, je dokazala letošnja zima, odnosno njej sledeči čas. Če bo zajec tako naprej se množil ter brez ovire uničeval sadno drevje, bo kmet izgubil vse veselje do sadjarstva. Škoda, ki jo zajec prizadene kmetu, je obenem škoda narodnega gospodarstva, ki ima od sadjarstva veliko dohodkov. Nujno je torej potrebno, da se lovski zakon preosnuje v tem smislu, da se zajcu ne bo več dajala zaščita. Zaščiten mora biti kmet, ne pa zajec in drugi škodljivci.

Kar se tiče kmetijske zbornice, je potreba časa, da se čim prej oživotvori. Ako imajo vsi stanovni svoja zastopstva, ki branijo interese stanu in njegovih članov, naj bi se takšno zastopstvo tudi dalo tistemu stanu, ki je najštevilnejši in najvažnejši v državi. To je kmetijski stan. Pri oživotvorjenju te ideje naj bi se gledalo na to, da bodo kmetijske zbornice tako organizirane, da ne bodo samo na papirju, marveč da bodo v resnici tudi kaj delovale. Organizacija bodi tako izvedena, da bo vsaka banovina imela svojo kmetisko zbornico, vse pa naj bi bile združene v osrednji zbornici. Da bi tudi kmetje Dravske banovine mogli povedati svoje misli o organizaciji zbornice, naj bi se mariborsko in ljubljansko Kmetisko zvezo pritegnilo k posvetovanjem, ki se sedaj vršijo v Beogradu.

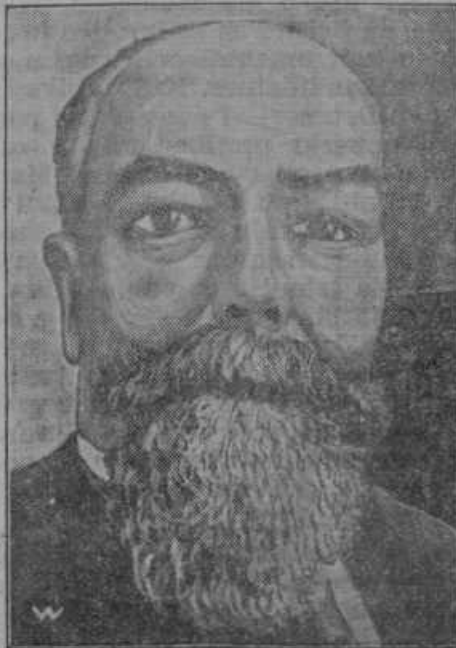
V vprašanju kuluka, ki se ravno v tem času izvršuje, so kmetje iz raznih

krajev obširno tolmačili želje, zahteve in mišljenje ljudstva v posameznih krajih. V tej zadevi so z ozirom na gospodarsko krizo storili sklep, ki so ga poslali na pristojna mesta.

*

Nova razvrstitev občin.

Vprašanje pregupacije (nove razvrstitve in združitve) občin je sedaj stopilo v odločilno stanje. Sreska načelstva so dobila nalogo izdelati načrt za pregrupacijo občin. Mi smo svoje stališče v tem vprašanju že večkrat opredelili. Naše občine so ne samo najnižje celice javne uprave, marveč so tudi samoupravne ljudske organizacije ljudi prebivajočih na določenem ozemlju in v tem oziru zedimba družin, ki stanejo na tem prostoru. Občine v Sloveniji in zlasti v njenem štajerskem delu so rezultat (posledek) zgodovinskega razvoja, zrastle so z razvojem in napredkom socialnega, političnega in narodnega življenja med ljudstvom. Kar je nastalo med ljudstvom in iz ljudskih potreb, naj bi se ne spremenilo brez stvarnih in nujnih razlogov. Tudi ministrski odlok z dne 11. decembra l. 1930, po katerem naj se iz-

Novi predsednik francoske republike Paul Doumer. Več o njem pod zaglavjem »Politika«

vrši pregrupacija občin, poudarja, da naj se to zgodi, kjer se pokaže za to potreba ali kjer prebivalstvo izrazi to željo. Ni torej v smislu tega ministrskega odloka, ako bi se hotelo to pregrupacijo, kakor se nam poroča iz nekaterih krajev, izvesti le pod vidikom lažje uprave. Po domače povedano se to stališče tako glasi: Čim manj občin, tem manj posla bodo imeli z njimi državni upravni uradi. To stališče ni v skladu z navedenim ministrskim odlokom, ki naglašja kot razloge za pregrupacijo potrebo in željo ljudstva.

V tem času, ko gre za usodo naših občin, naj bi tiste občine, ki bi mogle postati predmet pregrupacije, tudi same storile potrebne korake ter se s primernimi vlogami obrnile na sreska načelstva. To je n. pr. storila občina Sv. Primož na Pohorju, ki je v občinski seji 12. aprila t. l. razpravljala o tem predmetu ter svoj sklep predložila sreskemu načelstvu v Prevaljah. V tej dobro utemeljeni vlogi se med drugim pravi: »Ministrski odlok je zelo širokogruden in namenjen gmotni in duševni koristi naroda. Zato naj se pregrupacija občin izvrši zgolj v tem smislu — narodove koristi — in naj se opuste vsi pomisleki, ki izvirajo iz zgolj lokalnega patriotizma ali konservativnosti ali kakih strankarskih ali zasebno-sebičnih namenov. V tem smislu — narodove koristi — naj se zaokrožijo občine, da bodo imeli vsi občani lahek dostop do svojega občinskega urada, ki bodi zato tudi vedno v kulturnem središču dotičnega kraja. Kulturno središče je v splošnem župna cerkev s šolo. Občin z lastnim kulturnim središčem, zlasti planinskih, naj se ne ukinja. Navadno so te občine teritorialno še precej prostrane. Če bi se ukinjalo take občine in jih pridruževalo drugim, n. pr. planinske občine dolinskim, bi bilo to v očitnem nasprotovanju blagohotni nameri ministrskega odloka. Taka grupacija občin bi bila proti potrebi in nasprotna želji prebivalstva, da, bila bi narodu naravnost v gmotno in duševno škodo. 1. Prebivalstvo bi imelo do občinske pisarne dolgo, težavno pot, večkrat 2—3 ure na eno stran, naporno, dostikrat z višine 800—1000, da, celo 1100 m dolj v globoko dolino in potem še naporejšo pot nazaj. — Za izdelano, od telesnih naporov itak zmučeno, planinsko prebivalstvo, bi bilo to novo telesno trpljenje. 2. S takimi poti je vedno združena velika, dostikrat celodnevna zamuda časa in izdatni stroški.

Za ljudstvo, ki se v skrajno neugodnih razmerah bori za svoj obstanek, velika gmotna škoda. 3. Kraji, ležeči daleč proč od občinskega središča, ob periferiji velikih občin, zlasti planinski kraji, bi bili zapuščeni. Ceste, poti, potoki, mostovi bi ostali zanemarjeni. V majhnem, lastnem delokrogu se vsa ta dela gotoveje in hitreje izvrše. 4. Upravni aparat malih — zlasti planinskih občin — kjer se opravljajo županski, odborovi in tajniški posli od mož, vnetih za javni blagor lastnih občanov za malo nagrado, oziroma takorekoč zastonj, je zelo poceni. Znaša v splošnem z vsemi uradnimi potrebščinami vred 8—10% občinskega proračuna. Upravni aparat velikih občin z nameščenimi strokovnimi močmi bi bil sigurno dražji. 5. Ljudstvo bi izgubilo sigurno stik s svojim lastnim kulturnim središčem (župno cerkvijo in dušnim pastirjem, s šolo in učitelji). Da ne zamudi delovnega časa, opravi ljudstvo občinske posle po navadi ob nedeljah in praznikih po božji službi. Če bo hodilo do oddaljene občinske pisarne velike občine, se ne bo moglo stati ne s svojim duhovnikom, ne vzgojiteljem svoje mladine, z učiteljem. Tako mu bo tudi otežkočena, da onemogočena udeležba pri prosvetnem delu. 6. V manjših občinah vse prebivalstvo s pozornostjo zasleduje delo za občinski blagor in se ga tudi z vnemo udeležuje. S tem pa se vzgaja tudi za razumevanje velikih javnih vprašanj in občega javnega blagra. V velikih občinah bo ljudstvo, ki bo od občinskega središča oddaljeno, ostalo napram takim vprašanjem več ali manj brez zanimanja. Z ozirom na te vidike naproša podpisani občinski odbor Sv. Primož na Pohorju najodločnejše mero: da se občina Sv. Primož na Pohorju ne ukine, ampak pregrupa v smislu ministrskega odloka tako, da bo bolj zaokrožena v smeri proti svojemu kulturnemu središču. V splošnem naj bi se meje občine krile z mejami župnije in šolskega okoliša.

Objavili smo glavne točke vloge občine Sv. Primož na Pohorju radi tega, ker je dobro utemeljena in ker slične razmere vladajo tudi v drugih, zlasti v gorskih ali hribovitih občinah. Naj bi se tudi druge občine pobrigale za svojo usodo v bodočnosti!

*

V NAŠI DRŽAVI.

Kmetijske zbornice. Izgotovljen je zakonski načrt o osnovanju kmetijskih zbornic v naši državi. Po tem načrtu so predvideni v vseh občinah kmetijski odbori. Delega. i (odposlanci) teh odborov sestavljajo sreske odbore, odposlanci sreskih odborov pa banovinsko kmetijsko zbornico. V naši državi bo 9 kmetijskih zbornic in glavna kmetijska zbornica v Beogradu. Ustanovitev kmetijskih zbornic ne sme nalagati ljudstvu nikakih novih finančnih obre-

menitev. Kar se tiče kmetijskega poduka, so predvideni razen srednjih in nižjih kmetijskih šol tudi petmesečni zimski tečajji za dobo dveh let. Predvideni so še posebni tečajji za vinogradništvo, mlekarstvo, gospodinjstvo itd., kakor bodo zahtevale krajevne prilike.

Zakon o ustalitvi (stabilizaciji) dinarja je bil objavljen v »Službenih novinah« 11. maja in bo stopil v veljavo 28. junija. Vrednost dinarja ostane kakor je bila doslej od leta 1925 in predstavlja 1 dinar v zlatu 26.5 miligramov. Novi zakon ne bo povzročil dviganja cen, ampak je podana z njim le dvakratna garancija za stabilizacijo dinarja.

Naša država bo zastopana na svetovni žitni konferenci. V Londonu se bodo vršila svetovna žitna posvetovanja evropskih in prekomorskih držav. ki pridelujejo žito za izvoz. Konferenco je sklicala vlada v Kanadi in bo šlo predvsem za praktično vršitev svetovne žitne trgovine. Razen Rumunije, Madžarske in Bolgarije bo prisostvovala od vzhodno evropskih držav tudi Poljska, od prekomorskih pa Kanada in Argentina. Visoki komisar za Kanado je povabil tudi našo državo k sodelovanju, ki je že odposlala svoje zastopnike v London.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Novi predsednik francoske republike. Celi svet je pričakoval z največjo napetostjo izida volitev novega predsednika francoske republike, ki so se vršile 13. majnika popoldne. Za dobo 7 let volita na Francoskem predsednika senat in parlament. Vse je bilo prepričano, da bo novi predsednik zunanji minister Briand, a je izid volitev presenetil celotno javnost. Pri prvih volitvah je že dobil predsednik francoskega senata Doumer od 11 kandidatov največ glasov, in sicer 442, med tem ko je znašala absolutna večina 449 glasov. Ker nobeden od kandidatov ni dobil zahtevane dvetretjinske večine, je bilo potrebno drugo glasovanje. Očividno je bilo, da Briand ne bo izvoljen in radi tega je tudi umaknil pri drugem glasovanju kandidaturu. Radi umika Brianda so Doumerjevi nasprotniki postavili Daumerju protikandidata v osebi bivšega notranjega ministra Marrauda. Kljub temu koraku je dobil pri drugem glasovanju Doumer 556 glasov, protikandidat senator Marraud pa 340 glasov. Za trinajstega predsednika republike je bil izvoljen senator g. Doumer. — Zunanji minister Briand je prvotno hotel podati ostavko tudi na ministrstvo, a so ga prijatelji le pregovorili, da je ostal še naprej vodja francoske zunanje politike in se je podal v tej vlogi tudi na zasedanje svetov Društva narodov v Ženevo.

Nekaj iz življenja novega francoskega predsednika. Novi predsednik francoske republike Paul Doumer se je rodil dne 22. marca 1857 v Aurillacu. Po poklicu je bil najprej tiskarski vajenec, pozneje profesor in novinar in se je potem posvetil izključno politiki. V letu 1888 je bil prvič izvoljen za poslan-

ca v departementu Aisne, ki ga je zastopal dolgo vrsto let. Od leta 1892 je bil senator za Korziko. V letu 1895 je postal prvič minister, dalje je bil guverner Indokine. Za mesto predsednika republike je kandidiral že leta 1906, a je ostal v manjšini proti Fallièresu. Med vojno je bil minister brez listnice v Painlevéjevem kabinetu v letu 1917, a po vojni je bil zopet finančni minister in sicer v dveh Briandovih vladah (1921—22 in 1925). Leta 1927 je bil izvoljen za predsednika senata in je ostal na tem mestu do svoje sedanje izvolitve za — predsednika republike.

Zborovanje Društva narodov v Ženevi je pričelo koncem minulega tedna. Kakor smo že naglasili, je tokratni dnevni red zasedanja velezanimiv in bodo zaključki odločujočega pomena za mir ter gospodarski napredek Evrope.

Gospodarski sporazum z Italijo na čelu. Pogajanja med Avstrijo, Madžarsko in Italijo za sklenitev trojnega sporazuma za oživiljenje trgovine potom medsebojnih kreditov so uspela v načelnih vprašanjih. Ta najnovejša gospodarska antanta bi naj uplivala pomirjevalno v borbi, ki je nastala in se še bo razmahnila radi avstrijsko-nemške carinske združitve med Francijo, Poljsko in Malo antanto na eni in Avstrijo ter Nemčijo na drugi strani.

Gospodarska posvetovanja balkanskih držav. Dne 27. maja se bodo vršila v Sofiji gospodarska posvetovanja, na katerih bodo zastopane te le balkanske države: Jugoslavija, Bolgarija, Albanija in Turčija.

Precesnova bolgarske vlade. Trgovinski minister Mihajlov in minister za kmetijstvo Vasiljev sta odstopila, da omogočita ustvaritev nove vladne koalicije. Njuna naslednika sta postala šefa narodno-liberalne stranke.

Usodepolni položaj delavstva na Angleškem. Brezposelnost v angleški težki industriji je dosegla tako opasno število, da je več nego polovica delavstva brez dela. Večina delodajalcev izjavlja, da ne more nadaljevati svojih obratov; delavstvo hoče izsiliti od države praktičen načrt za pobijanje brezposelnosti in radi tega stoji Angleška pred splošno stavko, v kateri bo ogroženih več milijonov delavcev.

Vlada Litve je odpoklicala svojega zastopnika pri Vatikanu in bo zdaj gotovo odgovoril tudi Vatikan z odpoklicem svojega apostolskega nuncija na Litvanskem.

V Mehiki so odkrili zopet zaroto, ki je nameravala strmoglaviti vlado. Vodja zarote je bil bivši finančni minister Lojz Cabera.

*

Socijalna okrožnica Pija XI. Sv. oče Pij XI. je izdal 17. maja ob 40 letnici v našem listu obširno obravnavane okrožnice papeža Leona XIII. encikliko o delavskem in socijalnem vprašanju.